

Грина Михайлівна ЛАСЬКО,
кандидат юридичних наук,
доцент кафедри соціального права
Львівського національного університету імені Івана Франка,
Lasko_i.m@ukr.net

УДК 349.3 (477)

КОНСТИТУЦІЙНІ ОСНОВИ ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ ПРО СОЦІАЛЬНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

З'ясовано положення конституційних норм, що є основою розвитку законодавства про соціальне забезпечення. Встановлено, що Конституція України містить низку статей, які безпосередньо присвячені соціальному захисту та виступають гарантіями здійснення громадянами їх прав у сфері соціального забезпечення. А також визначає форму нормативно-правового акта, яким повинні регулюватись відносини соціального забезпечення. Обґрунтовано необхідність чіткого розмежування сфер правового регулювання законами та підзаконними нормативно-правовими актами. Запропоновано вдосконалити п. 6 ст. 92 Конституції України, зокрема доповнити, що виключно законами регулюються «підстави виникнення права на соціальне забезпечення, форми і види пенсійного забезпечення, соціальних допомог, соціального обслуговування, соціальних пільг та інших видів соціального забезпечення, їх розміри, умови надання та джерела їх фінансування». Підзаконні нормативно-правові акти повинні регулювати процедурні відносини, що виникають при реалізації права на соціальне забезпечення.

Ключові слова: соціальне забезпечення, Конституція України, закони України, підзаконні нормативно-правові акти.

З прийняттям Конституції України розпочався новий етап законодавчого регулювання відносин у сфері соціального забезпечення. Стаття 1 Конституції України проголошує Україну незалежною, демократичною, соціальною та правовою державою. Україна як соціально орієнтована держава змушена визнавати соціальні права і виконувати свою соціальну функцію, а саме створити юридичний механізм забезпечення закріплених прав людини. Тому з'ясування конституційних основ законодавства про соціальне забезпечення є актуальним для вітчизняної системи права.

Конституцію України як основоположний нормативно-правовий акт, що регулює відносини соціального забезпечення, досліджувало чимало науковців, зокрема Н. Б. Болотіна [1], В. Я. Бурак [2], С. В. Кобернюк [3], П. Д. Пилипенко [4], С. М. Прилипко [5], Б. І. Сташків [6].

Тим не менше, все ще не вирішеними залишаються питання, які стосуються з'ясування змісту положень Конституції України, що є юридичною основою правотворчої діяльності у сфері соціального забезпечення.

Відомо, що Конституція України посідає найвище місце в національній правовій системі. Її положення є первинними і основоположними. За словами В. О. Оніщенка, якщо уявити правові акти, які діють у державі у вигляді певного організованого і взаємопов'язаного цілого, системи, єдиного комплексу, то Конституція — це основа, стрижень і одночасно вершина всього права, фундамент його розвитку [7, с. 131].

Конституція України містить низку статей, які безпосередньо присвячені соціальному захисту, а також низку статей, які містять положення, що виступають гарантіями здійснення громадянами їх прав у сфері соціального забезпечення.

Ст. 46 Основного Закону має ключове значення для розуміння змісту соціального захисту [8]. Адже ця стаття передбачає право громадян на соціальний захист, що включає право на забезпечення їх у разі настання певних соціальних ризиків, а також визначає економічне підґрунтя соціального забезпечення. Так, відповідно до ч. 2 ст. 46 Конституції України право громадян на соціальний захист гарантується загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням за рахунок страхових внесків громадян, підприємств, установ і організацій, а також бюджетних та інших джерел соціального забезпечення; створенням мережі державних, комунальних, приватних закладів для догляду за непрацездатними.

Крім конституційних положень стосовно соціального забезпечення усіх громадян, фундаментальне значення мають положення, що стосуються соціального захисту окремих категорій осіб. Як приклад можна навести такі положення: сім'я, дитинство, материнство і батьківство охороняються державою (ст. 51), право дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування, на державне утримання та виховання (ст. 52), а також право на соціальний захист громадян

України, які перебувають на службі в Збройних силах України та інших військових формуваннях, а також членів їхніх сімей (ст. 17) тощо.

Зважаючи на те, що Конституція України є Основним законом, який посідає чільне місце в національній правовій системі, цілком виправдано її наділяють найвищою юридичною силою та говорять про її верховенство. На думку М. Козюбри, верховенство Конституції проявляється, насамперед, у її найвищій юридичній силі, під якою він розуміє «пріоритет (верховенство) норм Конституції перед нормами звичайних законів, а тим більше перед актами виконавчої влади та іншими нормативними актами, що діють на території України» [9, с. 30].

Ще однією особливістю Конституції України є те, що вона становить юридичну базу для поточного законодавства. У науковій літературі під цим розуміють конкретизацію, деталізацію та розвиток положень Основного закону в поточному законодавстві [10, с. 55–56]. У такому випадку необхідно констатувати, що це є закономірним процесом. Конституція не може вичерпно врегулювати всі правовідносини, вона може встановити лише їх загальні рамки. Відповідно, ухвалюючи нормативні акти, які конкретизують Основний закон, законодавець має можливість актуалізувати Конституцію, повніше використовувати її регулятивний, а також політичний, соціальний, моральний потенціал в інтересах суспільного прогресу [10, с. 55–56].

Важливо відзначити, що для прийняття поточного законодавства, зокрема у сфері соціального забезпечення, вагому роль відіграють норми Конституції України, які з метою розкриття відповідних її положень передбачають ухвалення нормативно-правових актів відповідної форми. О. В. Оніщенко поділяє такі норми на дві групи. До першої групи вона відносить норми, які передбачають необхідність прийняття конкретних законів, спрямованих на врегулювання відповідних відносин, що складаються у суспільстві і державі (наприклад, про воєнний та надзвичайний стан (ст. 43)). Другу групу становлять норми, що в більшості випадків містять просто вказівки на те, що певні суспільні відносини регулюються законом: «відповідно до закону», «встановлюється законом», «визначається законом України», «у порядку, встановленому законом» тощо [7, с. 133].

У праві соціального забезпечення є приклади норм Конституції України, які належать до другої групи і передбачають, що певні суспільні відносини регулюються законом. Для прикладу, ст. 46 Конституції України передбачає матеріальне забезпечення особи у певних випадках втрати доходів і неможливості набути їх власними зусиллями (при настанні соціальних ризиків). Незважаючи на те, що, за словами Н. Б. Болотіної, для соціального забезпечення встановлено традиційний каталог соціальних ризиків, які передбачені міжнародно-правовими актами [1, с. 73], в Основному законі передбачено можливість встановлення в законах й інших обставин як підстав для надання соціального забезпечення. Крім того, ч. 3 ст. 46 Конституції України передбачає, що пенсії, інші види соціальних виплат та допомог, що є

основним джерелом існування, мають забезпечувати рівень життя, не нижчий від прожиткового мінімуму, встановленого законом. Отже, в праві соціального забезпечення соціальні ризики та прожитковий мінімум визначається виключно законом.

Необхідно зауважити, що такі конституційні положення про те, що певні суспільні відносини регулюються законом, означають, що з цих питань обов'язково мають бути ухвалені нормативно-правові акти, які мають форму закону. Це стосується також відсилки і до інших видів нормативно-правових актів, наприклад, постанов Кабінету Міністрів України, відповідних відомств і міністерств. Відтак важливе значення набуває форма нормативно-правового акта, в якому Конституція України дозволила або зобов'язала врегулювати певні суспільні відносини.

Переконані, не дарма в Конституції України так часто згадується така форма нормативно-правового акта як закон. Адже за юридичною силою він є другим після Основного закону видом джерел права, який належить до законодавства України про соціальне забезпечення.

У юридичній літературі виділяють такі основні ознаки закону. По-перше, він ухвалюється тільки вищим представницьким органом державної влади (Верховною Радою України) чи в порядку референдуму (ст. 91 Конституції України, ст. 1 Закону України «Про всеукраїнський референдум» від 6 листопада 2012 р. № 5475-VI [11]). Усі інші органи державної влади не уповноважені приймати законодавчі акти. На думку науковців, це забезпечує певний рівень демократизму процесу правотворчості, оскільки прийнятий таким чином нормативно-правовий акт найповніше відображає інтереси соціальних груп і уможливорює їх урівноваження [12, с. 474].

По-друге, як уже було зазначено, він має вищу юридичну силу в правовій системі і поступається тільки Конституції України (ст. 8 Конституції) та міжнародним договорам України (ст. 9 Конституції).

По-третє, закон регулює найважливіші суспільні відносини. Цілком справедливо зауважує Г. Дудка, що категорія «найбільш важливі суспільні відносини» має оціночний характер, оскільки до цього часу не вироблено критеріїв «найбільш важливих суспільних відносин» [13, с. 98]. Крім того, зважаючи на те, що поняття «важливість» — категорія оціночна, то, на думку І. Процюка, постає питання про те, хто має її визначати. Науковець вважає, що таким правом наділена виключно Верховна Рада України. Саме вона визначає важливість певного питання і необхідність його законодавчого оформлення [14, с. 4].

Конституція України у ст. 92 передбачає коло питань, що визначаються виключно законами України (права і свободи людини і громадянина, гарантії цих прав і свобод; основні обов'язки громадянина; основи соціального захисту, форми і види пенсійного забезпечення тощо) і встановлюються ними (Державний бюджет, бюджетна система, система оподаткування, податки і збори тощо).

Без сумніву, слушно зауважує О. В. Оніщенко, що ця стаття має важливе значення для впорядкування правового регулювання суспільних

відносин у нашій державі, оскільки в ній окреслюється коло найважливіших питань, правове регулювання яких повинно визначатися та встановлюватися виключно законами України [7, с. 43]. У свою чергу автори наукового коментаря до Конституції України відзначають, що у цій статті реально відображено принцип пріоритету (верховенства) закону в системі інших нормативно-правових актів, за допомогою якого здійснюється правове регулювання найважливіших суспільних відносин. Тим самим уточнюється предметний перелік питань, з яких Верховна Рада України здійснює законодавче регулювання [15].

Отже, виключно законами передбачаються права людини і громадянина, гарантії цих прав і свобод, питання соціальної основи держави і суспільства, які є визначальними для формування соціальної держави: основи соціального захисту, форми і види пенсійного забезпечення, а також виключно законами встановлюється Державний бюджет, який передбачає видатки на соціальне забезпечення.

Зазначене положення ст. 92 Конституції України знаходить своє продовження в ч. 3 ст. 4 Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» від 9 липня 2003 р. № 1058-IV [16], яке передбачає, що виключно законами про пенсійне забезпечення визначаються:

- 1) види пенсійного забезпечення;
- 2) умови участі в пенсійній системі чи її рівнях;
- 3) пенсійний вік для чоловіків та жінок, при досягненні якого особа має право на отримання пенсійних виплат;
- 4) джерела формування коштів, що спрямовуються на пенсійне забезпечення;
- 5) умови, норми та порядок пенсійного забезпечення;
- 6) організація та порядок здійснення управління в системі пенсійного забезпечення.

У цьому положенні законодавець окреслює перелік суспільних відносин у сфері пенсійного забезпечення, що повинні бути врегульовані виключно законами. Мова йде про права осіб на конкретний вид пенсійного забезпечення, умови та норми його надання, а також джерела формування коштів, що спрямовуються на таке пенсійне забезпечення.

На практиці ці питання врегульовані великою кількістю законів, зокрема Основами законодавства України про загальнообов'язкове державне соціальне страхування [17], законами України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» [16], «Про недержавне пенсійне забезпечення» [18], а також законами, якими встановлюються умови пенсійного забезпечення, відмінні від загальнообов'язкового державного пенсійного страхування та недержавного пенсійного забезпечення. До останніх належать закони «Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб» [19], «Про пенсії за особливі заслуги перед Україною» [20] і ще з десятків законів та міжнародних договорів щодо пенсійного забезпечення, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України.

Проте необхідно зазначити, що при регулюванні інших видів соціального забезпечення законодавець не бере за основу положення ст. 92 Конституції України. Проаналізувавши законодавство про соціальне забезпечення, можна виділити два шляхи регулювання соціально забезпечувальних відносин. Перший полягає у тому, що основні права осіб щодо соціального забезпечення визначаються законами України. На їх основі приймаються підзаконні нормативно-правові акти. Як приклад, можна навести положення законів України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» [16], «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття» [21], «Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи» [22], «Про державну допомогу сім'ям з дітьми» [23], «Про соціальні послуги» [24].

На основі цих законів прийнято низку підзаконних нормативно-правових актів, які, у свою чергу також здійснюють регулювання цих відносин. Прикладами цього є постанови Кабінету Міністрів України «Про встановлення щомісячної доплати до пенсії непрацюючим пенсіонерам, вивільненим у зв'язку із закриттям Чорнобильської АЕС» [25], «Про встановлення щомісячної державної адресної допомоги до пенсії інвалідам війни та учасникам бойових дій» [26], а також постанови Кабінету Міністрів України, які регулюють порядок обчислення різних видів спеціального стажу, наприклад, «Про порядок обчислення стажу державної служби» [27], а також порядки призначення та виплати певних видів соціального забезпечення, наприклад, Порядок призначення і виплати державної допомоги сім'ям з дітьми [28], Порядок призначення і виплати державної соціальної допомоги особам, які не мають права на пенсію, та інвалідам і державної соціальної допомоги на догляд [29].

Другий шлях передбачає регулювання соціально забезпечувальних відносин в основному на підзаконному рівні. У цьому випадку право особи на певний вид соціального забезпечення, його розмір та умови надання передбачені в нормативно-правових актах органу виконавчої влади. Зокрема постанови Кабінету Міністрів України «Про виплату державної допомоги особам, яким виповнилося 100 і більше років» [30], яка з 1 жовтня 2002 року встановлює для осіб, яким виповнилося 100 і більше років, у разі, коли їх місячний розмір пенсії (з урахуванням всіх виплат до неї) не досягає визначеного законом прожиткового мінімуму для осіб, які втратили працездатність, державну допомогу, розмір якої визначається як різниця між зазначеним прожитковим мінімумом та розміром пенсії (з урахуванням всіх виплат до неї).

Інший яскравий приклад можна навести у сфері надання субсидій. Зокрема постанова Кабінету Міністрів України від 22 вересня 1997 р. № 1050 «Про заходи подальшого вдосконалення надання населенню субсидій для відшкодування витрат на оплату житлово-комунальних послуг, придбання скрапленого газу, твердого та рідкого пічного побутового палива» [31] та Положення про порядок призначення та надання населенню субсидій для відшкодування витрат на оплату

житлово-комунальних послуг, придбання скрапленого газу, твердого та пічного побутового (рідкого) палива, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 21 жовтня 1995 р. № 848 [32], визначають умови призначення та порядок надання громадянам щомісячної адресної безготівкової субсидії для відшкодування витрат на оплату користування житлом або його утримання та комунальних послуг (водо-, тепло- газопостачання, водовідведення, електроенергія, вивезення побутового сміття та рідких нечистот), а також один раз на рік субсидії на придбання скрапленого газу, твердого та пічного побутового (рідкого) палива, умови надання тощо. Вважаємо таку практику незаконною.

С. А. Іванов [33, с. 25], вирішуючи питання про співвідношення закону та підзаконного нормативно-правового акта, виділяє певні аспекти. Перший аспект, на його думку, пов'язаний із визначенням сфери регулювання суспільних відносин законом і підзаконним нормативно-правовим актом. Сфери регулювання закону і певного виду підзаконних актів, по-перше, можуть бути визначені в Конституції або спеціальному законі у вигляді прямої вказівки на питання, що входять у сферу регулювання виключно певного виду актів. По-друге, закон може уповноважити компетентні правотворчі органи в певний термін прийняти підзаконний акт з конкретних питань. По-третє, державний орган, виходячи із закріпленої за ним компетенції, після прийняття закону може видавати підзаконний акт з метою реалізації положень закону і при відсутності спеціальної вказівки на це в законі. У другому та третьому випадках йдеться про різні форми розвитку та конкретизації положень закону в підзаконних нормативно-правових актах (доповнення, розвиток, деталізація, конкретизація) [33, с. 26]. Цей аспект співвідношення закону і підзаконного нормативно-правового акта в праві соціального забезпечення проявляється саме в положеннях ст. 92 Конституції України.

Другий аспект, за словами вченого, полягає у визначенні підстав і меж ухвалення цих актів. Зокрема закон, на відміну від підзаконного нормативно-правового акта, може ухвалюватися при відсутності будь-якого акта, «на пустому місці» [33, с. 26]. Виходячи із залежності від юридичної сили положень підзаконних актів, їх підпорядкуванню закону, вони всі можуть бути ухвалені на основі вже чинного закону [33, с. 25]. Відтак спершу суспільні відносини регулюються законами (первинне правове регулювання), а підзаконні нормативно-правові акти продовжують це регулювання (вторинне правове регулювання).

У праві соціального забезпечення Б. І. Сташків вважає, що норми матеріального права — це норми первинного правового регулювання суспільних відносин майнового характеру щодо забезпечення фізичних осіб пенсіями, допомогами, компенсаціями та надання їм пільг, соціальних послуг, субсидій. Ці норми визначають права осіб на конкретний вид соціального забезпечення та компетенцію органів соціального захисту населення з надання їх. Процедурні норми є нормами вторинного правового регулювання суспільних відносин з приводу

практичної реалізації норм матеріального права щодо надання громадянину певного виду матеріального забезпечення» [6, с. 245].

Підсумовуючи, відзначимо, що положення ст. 92 Конституції України, через своє нечітке та неповне формулювання, повною мірою не вирішує питання щодо співвідношення сфери правового регулювання відносин соціального забезпечення законом і підзаконним нормативно-правовими актом. Адже не до кінця зрозуміло, що законодавець вкладає у зміст положення «основи соціального захисту», а також з усіх видів соціального забезпечення згадує лише пенсійне забезпечення.

Тому для однакового розуміння зазначеної конституційної норми та її подальшої конкретизації в законодавстві, відповідно й однакового правового регулювання всіх видів соціального забезпечення, пропонуємо п. 6 ст. 92 Конституції України доповнити, що виключно законами регулюються «підстави виникнення права на соціальне забезпечення, форми і види пенсійного забезпечення, соціальних допомог, соціального обслуговування, соціальних пільг та інших видів соціального забезпечення, їх розміри, умови надання та джерела їх фінансування».

Отже, цілком справедливо можна стверджувати, що на найвищому конституційному рівні визначаються основні засади соціального забезпечення, гарантії його забезпечення, а також форма нормативно-правового акта, яким повинні регулюватися відносини соціального забезпечення.

Список використаних джерел

1. *Болотіна, Н. Б.* Право соціального захисту України [Текст] : навч. посіб. / Н. Б. Болотіна. — К. : Знання, 2005. — 615 с.
2. *Бурак, В.* До питання про джерела права соціального забезпечення [Текст] / Володимир Бурак // Вісник Львівського університету. Серія юридична. — Вип. 38. — Львів, 2003. — С. 362–368.
3. *Кобернюк, С. В.* Джерела права соціального забезпечення України [Текст] : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.05 «Трудове право; право соціального забезпечення» / С. В. Кобернюк. — К., 2014. — 19 с.
4. *Пилипенко, П. Д.* Законодавче регулювання відносин соціального забезпечення в Україні [Текст] / П. Д. Пилипенко // Університетські наукові записки. — 2005. — № 1–2 (13–14). — С. 160–165.
5. *Прилипка, С. М.* Проблеми теорії права соціального забезпечення [Текст] : монограф. / С. М. Прилипка. — Х. : Берека–Нова, 2006. — 264 с.
6. *Сташків, Б. І.* Теорія права соціального забезпечення [Текст] : навч. посіб. / Б. І. Сташків. — К. : Знання, 2005. — 405 с.
7. *Оніщенко, О. В.* Конституція України як основне джерело конституційного права України [Текст] : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.02 / Оніщенко Ольга Вікторівна. — К., 2005. — 215 арк.
8. Конституція України від 28.06.1996 р. № 254к/96–ВР [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. Законодавство України. — URL : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/254k/96-вр>.
9. *Козюбра, М. І.* Принципи верховенства права і верховенства Конституції України: співвідношення [Текст] / М. І. Козюбра // Конституційне будівництво в Україні: теорія та практика : матеріали Міжнародної науково-

- практичної конференції, м. Ужгород, 1–3 червня 2000 р. — Ужгород : Закарпаття, 2000. — С. 27–34.
10. *Тодыка, Ю. Н.* Конституция Украины: вопросы теории и практики [Текст] / Ю. Н. Тодыка. — Х. : Факт, 2000. — 608 с.
  11. Про всеукраїнський референдум : Закон України від 06.11.2012 р. № 5475–VI [Текст] // Відомості Верховної Ради України. — 2013. — № 44–45. — Стор. 2336.
  12. Юридична енциклопедія [Текст] : [в 6 т.] / редкол.: Ю. С. Шемшученко (гол. редкол.) та ін. — К. : Українська енциклопедія, 1998. — Т. 2 : Д–Й. — 1999. — 744 с.
  13. *Дудка, Г.* Предмет закону [Текст] / Г. Дудка // Право України. — 2001. — № 4. — С. 98–101.
  14. *Процюк, І. В.* Закон і його місце у правовій системі України [Текст] / І. В. Процюк // Нова Конституція України і проблеми вдосконалення законодавства : темат. зб. наук. пр. / [відповід. ред. М. І. Панов]. — Х. : Нац. юрид. академ. України, 1997. — С. 3–7.
  15. Науково-практичний коментар до Конституції України [Текст] / Петришин О. В., Погорілко В. Ф., Притика Д. М. та ін. — К : Ін Юре, 2003. — 169 с.
  16. Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування : Закон України від 09.07.2003 р. № 1058–IV [Текст] // Відомості Верховної Ради України. — 2003. — № 49. — Ст. 376.
  17. Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування : Закон України від 23.09.1999 р. № 1105–XIV [Текст] // Відомості Верховної Ради України. — 1999. — № 46. — Ст. 403.
  18. Про недержавне пенсійне забезпечення : Закон України від 09.07.2003 р. № 1057–IV [Текст] // Відомості Верховної Ради України. — 2003. — № 47. — Ст. 372.
  19. Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб : Закон України від 09.04.1992 р. № 2262–XII [Текст] // Відомості Верховної Ради України. — 1992. — № 29. — Ст. 399.
  20. Про пенсії за особливі заслуги перед Україною : Закон України від 01.06.2000 р. № 1767–III [Текст] // Відомості Верховної Ради України. — 2000. — № 35. — Ст. 289.
  21. Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття : Закон України від 02.03.2000 р. № 1533–III [Текст] // Відомості Верховної Ради України. — 2000. — № 22. — Ст. 171.
  22. Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи : Закон України від 28.02.1991 р. № 796–XII [Текст] // Відомості Верховної Ради УРСР. — 1991. — № 16. — Ст. 200.
  23. Про державну допомогу сім'ям з дітьми : Закон України від 21.11.1992 р. № 2811–XII [Текст] // Відомості Верховної Ради України. — 1993. — № 5. — Ст. 21.
  24. Про соціальні послуги : Закон України від 19.06.2003 р. № 966–IV [Текст] // Відомості Верховної Ради України. — 2003. — № 45. — Ст. 358.
  25. Про встановлення щомісячної доплати до пенсії непрацюючим пенсіонерам, вивільненим у зв'язку із закриттям Чорнобильської АЕС : постанова Кабінету Міністрів України від 13.09.2001 р. № 1155 [Текст] // Офіційний вісник України. — 2001. — № 37. — Ст. 14.
  26. Про встановлення щомісячної державної адресної допомоги до пенсії інвалідам війни та учасникам бойових дій : постанова Кабінету Міністрів

- України від 28.07.2010 р. № 656 [Текст] // Офіційний вісник України. — 2010. — № 57. — Ст. 78.
27. Про порядок обчислення стажу державної служби : постанова Кабінету Міністрів України від 03.05.1994 р. № 283 [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. Законодавство України. — URL : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/283-94-p>.
28. Порядок призначення і виплати державної допомоги сім'ям з дітьми : затв. постановою Кабінету Міністрів України від 27.12.2001 р. № 1751 [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. Законодавство України. — URL : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1751-2001-p>.
29. Порядок призначення і виплати державної соціальної допомоги особам, які не мають права на пенсію, та інвалідам і державної соціальної допомоги на догляд : затв. постановою Кабінету Міністрів України від 02.04.2005 р. № 261 [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. Законодавство України. — URL : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/261-2005-p>.
30. Про виплату державної допомоги особам, яким виповнилося 100 і більше років : постанова Кабінету Міністрів України від 12.10.2002 р. № 1532 [Текст] // Офіційний вісник України. — 2002. — № 42. — Ст. 156.
31. Про заходи подальшого вдосконалення надання населенню субсидій для відшкодування витрат на оплату житлово-комунальних послуг, придбання скрапленого газу, твердого та рідкого пічного побутового палива : постанова Кабінету Міністрів України від 22.09.1997 р. № 1050 [Текст] // Офіційний вісник України. — 1997. — № 39. — Ст. 17.
32. Положення про порядок призначення та надання населенню субсидій для відшкодування витрат на оплату житлово-комунальних послуг, придбання скрапленого газу, твердого та пічного побутового (рідкого) палива : затв. постановою Кабінету Міністрів України від 21.10.1995 р. № 848 [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. Законодавство України. — URL : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/848-95-p>.
33. *Иванов, С. А.* Основные аспекты соотношения закона и подзаконного нормативного правового акта [Текст] / С. А. Иванов // Государство и право. — 2004. — № 8. — С. 23–29.

Надійшла до редакції 12.08.2016

Ласько И. М. Конституционные основы законодательства Украины о социальном обеспечении

Исследованы положение конституционных норм, которые являются основой развития законодательства о социальном обеспечении. Установлено, что Конституция Украины содержит ряд статей, которые непосредственно посвящены социальной защите и выступают гарантиями осуществления гражданами их прав в сфере социального обеспечения, а также определяет форму нормативно-правового акта, которым должны регулироваться отношения социального обеспечения. Обоснована необходимость четкого разграничения сфер правового регулирования законами и подзаконными нормативно-правовыми актами. Предложено усовершенствовать п. 6 ст. 92 Конституции Украины, в частности дополнить, что исключительно законами регулируются «основания возникновения права на социальное обеспечение, формы и виды пенсионного обеспечения, социальных пособий, социального обслуживания, социальных льгот и других видов социального обеспечения, их размеры, условия предоставления и источники их финансирования». Подзаконные нормативно-правовые акты должны регулировать процедурные отношения, возникающие при реализации права на социальное обеспечение.

Ключевые слова: социальное обеспечение, Конституция Украины, законы Украины, подзаконные нормативно-правовые акты.

Lasko, I. M. The Constitutional Foundations of Ukrainian Legislation on Social Security

It is shown the position of constitutional norms, which is the basis of social security legislation. It is shown that the Constitution of Ukraine contains a number of articles which are directly connected with social security and guarantees realization of the citizens of their rights in social security and determines the form of the legal act by which relations of social security should be regulated. It is necessary to clearly delineate the scope of regulation laws and regulatory acts. Paragraph 6 of the Article 92 of the Constitution of Ukraine should be complemented that only law regulates «the foundations of the right to social security appearance, forms and types of pensions, social benefits, social services and other social security, their size, the conditions for granting and sources of financing». Bylaw acts should govern procedural matters arising in the implementation of the right to social security.

Keywords: social security, the Constitution of Ukraine, laws of Ukraine, bylaw acts.

